VOORWOORD

Bij de vorige scharrelaar stonden we voor de zomer, die is nu al weer voorbij.
Ik hoop dat ieder op zijn manier van deze mooie periode in de natuur genoten heeft, hetzij thuis of op vakantie.
Bij enkele gezinnen in de vereniging ging het helaas wat minder daar waren zorgen i.v.m. ziekte. Hierbij wil ik ze veel sterkte en beterschap toewensen.
Verder is er in deze periode weer veel gebeurt in de vereniging.

Ik zal niet alles opnoemen, veel te bang dat ik iets vergeet, maar ik wil nog wel even stilstaan bij het vrijwilligers-uitstapje. Dit wordt vanuit het bestuur aan de vrijwilligers aangeboden. Hier wordt goed gebruik van gemaakt en er wordt ook volop van genoten.
Maar gekeken naar onze grote groep vrijwilligers kan hier nog door een veel grotere groep van worden genoten. Over het verloop van deze dag kunt u verderop in deze Scharrelaar lezen.
En deze groep kan ook nog wel uitbreiding gebruiken .

Zowel bij de jeugd als bij de ringers kunnen we nog hulp gebruiken. Met meer vrijwilligers kunnen nog meer vogelpootjes van een ring voorzien worden. En als nog meer nestkast-controleurs jeugd zouden meenemen op hun routes, kunnen nog veel meer kinderen met de nestkast controle mee. Het zou ook voor de huidige begeleiding wat makkelijker worden. Gelukkig is er al een toezegging gedaan voor volgend jaar. Wie volgt?

Tot ziens op de contactavonden of andere activiteiten .

Jan Vos, voorzitter

24-10-2015	2e Heidezuivering.
02-11-2015	Ledencontactvergadering bij Kroko Multipunt, Heerenweg 42 IJhorst. Presentatie van Rene Koller over de Wadden
29/30-04-2016 t/m 07-05-2016	Natuurreis.

JEUGDAGENDA

07-11-15	Landelijke natuurwerkdag. Inforuimte SBB aan de Vijverweg. Aanvang 09.00 uur.
21-11-15	Timmermiddag. Inforuimte SBB. aan de Vijverweg. Aanvang 13.30 uur. Niet leden betalen € 2,50
09-01-16	Spel en film. Uitdelen programma 2016. Inforuimte SBB aan de Vijverweg. Aanvang 13.30 uur. Niet leden betalen € 1

JEUGDHOEKJE

Verslag wateronderzoek zat. 22-8-15.
Dit keer doen we het wateronderzoek bij “de Zonnehorst” in Nieuwleusen, een biologisch- dynamische tuinderij. Ze verbouwen hier een brede variatie in groenten op de volle grond en in de ‘koude kas’. Dhr. Bunskoek ontvangt ons en met hem gaan we op pad naar het water achter het bedrijf. Er zijn vanmiddag 10 kinderen gekomen en het is prachtig weer om wat te gaan doen buiten .Er zijn 3 plaatsen waar we beestjes gaan zoeken :een sloot (met veel

ijzerhoudend water). een poel en een bassin. Gewapend met netjes, bakken en zoekkaarten gaan de kinderen in 3 groepen aan de slag en ze vangen heel wat. De opbrengst per plaats is erg verschillend .Om een uur of drie krijgen we limonade en koffie met een koekje. Dan gaan we alle beestjes bekijken in een grote bak en opzoeken op de zoekplaten.
Dit is het resultaat: watervlo, bootsmannetje, rode worm, bloedzuiger, staafwants, voorntje, salamander, larve van een kriebelmug, schrijvertje, (poel)slak, waterschorpioen. Het was een leuke middag.

Marry v.d. Berg-Timmerman

Verslag reisje Nationale park "De Hoge Veluwe" zat. 27-06-15.
We vertrekken om 9 uur vanaf het marktplein in Staphorst met 13 kinderen. We gaan dit jaar weer met auto's vanwege het geringe aantal kinderen. We vertrekken met 4 auto's en zijn tegen 10 uur in het park. We gaan 's morgens eerst het bezoekerscentrum en het Museonder bekijken. De kinderen krijgen een boekje met vragen uitgereikt (een soort speurtocht) en moeten de antwoorden opzoeken. In het Bezoekerscentrum komen ze van alles te weten over de natuur, cultuur en historie van het park op een interactieve manier. In de nachtzaal wordt levensecht nagebootst hoe indrukwekkend de natuur is bij zonsopgang en zonsondergang. Ook hebben we een film gekeken. Onder het bezoekerscentrum bevindt zich het Museonder. Het Museonder geeft een verrassend beeld van alles wat er onder het aardoppervlak leeft en wat er vroeger geleefd heeft. Onderweg is er van alles te ontdekken: een compleet wortelstelsel van een 135 jaar oude boom, stenen die hun verhaal van herkomst vertellen als je er je hand op legt en er is een waterlaboratorium. Ook liggen er botten van dieren die zijn uitgestorven, maar die ooit rondliepen in het gebied dat nu Het Nationale Park De Hoge Veluwe heet.
's Middags hebben we een rondwandeling met een natuurgids. Onderweg vertelt de gids van alles over dingen in de natuur die we tegenkomen. Bijv. over het nest van de specht, hoe kun je aan het gaatje in de boom zien welke specht er zit. En aan een schuurplek aan een boom kun je zien dat er een hert geweest is op die plek .Ook gaan we nog een nog naar een hut waar je wild kunt observeren. We moesten heel stil zijn maar we. hebben helaas geen wild gezien. Het was een leerzame en leuke rondwandeling met een enthousiaste gids.
Tegen half vijf zijn we weer terug in Staphorst.

Marry v.d. Berg-Timmerman

GEZOCHT: JUBILEUMCOMMISSIE-LEDEN

In 2017 bestaat onze vereniging alweer 60 jaar. Aan dit jubileum wil het bestuur graag aandacht besteden. Hiervoor wil het bestuur dan ook een commissie samenstellen, waarin 3 bestuursleden zitting nemen. Ook willen we graag nog een aantal leden, die in deze commissie zitting wil nemen. Hierbij doe ik dan ook een oproep aan u als lid van onze vereniging om u aan te melden voor deze jubileumcommissie, zodat we samen kunnen zorgen voor een mooi jubileumjaar met activiteiten, waar nog lang over zal worden nagepraat.

Namens het bestuur, Jan Vos.

VOGELWACHT UFFELTE

Woensdag 18 november, Filmavond door natuurfilmer Hans Jonker
Op verzoek van de Vogelwacht Uffelte e.o. zal Hans Jonker uit het Friese Oosterwolde met een tweetal films naar Havelte komen. In het eerste gedeelte zal Hans aan de hand van fraaie scherpe beelden en bijzondere waarnemingen in de Nederlandse natuur tijdens een live presentatie met een professionele beamer iets vertellen over het maken van natuurfilms enz.
Daarna vertoont hij een aantal films uit zijn oeuvre. Op de rol staat o.a. zijn bekroonde film ‘Gieren in de mist’. Deze film heeft in 2014 het Nova-Noord filmfestival gewonnen en kreeg extra prijzen voor beste documentaire en beste geluidstoepassing. De film is ook geselecteerd voor het Wildlife Filmfestival Rotterdam op 29 oktober t/m 1 november a.s. maar nu dus ook te zien in Havelte. In de film komen de volgende onderwerpen aan bod:
Vogelsoorten die in Spanje voorkomen en elders in Europa moeilijk te vinden zijn; mythische vogels die op de steppe leven zoals zandhoenders en de kleine trap; ‘de Pyreneeën’ het bolwerk van de gieren in Europa en hoe vergaat het de vale gier en andere aaseters in Spanje? Is het voedselprobleem al opgelost?

Als tweede film heeft de Activiteitencommissie van de vogelwacht gekozen voor 'Bulgarije in vogelvlucht'. De film laat zien dat in een groot gedeelte van Bulgarije (vooral het platteland) het net is of de tijd heeft stilgestaan; er is hier nog rust en ruimte. Dit is het land van de wielewaal. Ook deze film heeft de nodige prijzen gewonnen; o.a. een voor beste camerawerk en de publieksprijs tijdens het Nova filmfestival 2015 in Westerbork. Mocht er nog tijd over zijn dan kan Hans nog iets laten zien uit zijn uitgebreide filmcollectie van over de gehele wereld. Onderwerpen kunnen zijn: Afrika, Brazilië, India, Costa Rica, Hongarije of misschien zijn nieuwe film over Scandinavië; als die gereed is tenminste. Het camerawerk en de montage doet Hans Jonker allemaal zelf. De films zijn ingesproken door een professionele voice-over.
Tijd: 20.00 uur **Toegang:** gratis (leden)
Plaats: CR 't Knooppunt, Dorpsstraat 21 te Havelte.

VELDWAARNEMINGEN

Datum	**Soort:**	**Plaats:**	**Waarnemer(s)**
Vogels:			
18-02-2015	Grote Zilverreiger 18 ex. in 2 weilanden	Rouveen, Rechterensweg / Scholenland	Peter Hulst
23-05-2015	Graspieper Kleine Karekiet Rietgors Roodborsttapuit Koekoek	IJhorst, De Vledders	Harm Bloemhof
25-05-2015	Lepelaar	Staphorst, Rechterensweg	Jan Dunnink
26-05-2015	Koekoek	IJhorst, Van Wijngaarden-str. 20	Jaap Padding

Datum	Soort:	Plaats:	Waarnemer(s)
25-05-2015	Grote Bonte Specht (gered uit de klauwen van de kat)	IJhorst, Heerenweg 42	Greetje Kroonenburg
02-06-2015	Nachtzwaluw (gehoord 3 exempl)	Bosw. Staphorst Vier Bergen	Bert Bernardus

04-06-2015	Kwartel (gehoord)	IJhorst, De Vledders	Bert Bernardus
07-06-2015	Putter (raamslachtoffer)	IJhorst, Bakkerslaan 16	Jan Polman
Juni 2015	Gele Kwikstaart Veldleeuwerik Kwartel (regelmatig meerdere gehoord) Gekraagde roodstaart	Hoofdweg en bij fietspad Westerhuizingerweg. Hoofdweg en Van Wijn-gaardenstr. Nabij nr. 12. IJhorst, De Vledders Boswachterij Staphorst, Zwarte Dennen	Jaap Huiskes
Begin juni	Appelvink (jong) dood tegen raam. Ouder ♂ hierna nog 3x waargenomen.	Echten, Oshaarseweg	Liesbeth Reigersman
Juni 2015	Patrijs 7/8 exempl.	Staphorst, Domineesakker	H. Wind

Datum	Soort:	Plaats:	Waarnemer(s)
23-06-2015	Patrijs	Staphorst, Kruimteweg, achter zwembad	Harm Dunnink
27-06-2015	Lepelaar	Staphorst, Weth. Buiten-huisstr. (Waterberging)	Harm Dunnink
30-06-2015	Nachtzwaluw	Boswachterij Staphorst, Zoere Grachten	Anton Schuring

Juli 2015	Appelvink (paartje)	IJhorst, Veldhuisweg	Noor Gietema
11-07-2015	Nachtzwaluw (2 exempl.)	Bosw. Staphorst, Zoere Grachten Vijverwegkant	Anton Schuring
07-08-2015	Patrijs (3 exempl.)	Staphorst, Het Ulleveldslegeweg	Bertus van Spijkeren
12-08-2015	Roodborsttapuit	IJhorst, De Vledders	Jaap Huiskes
16-08-2015	IJsvogel	Boswachterij Staphorst, Zwarte Dennen	Jaap Huiskes
04-09-2015	IJsvogel, bij vijver op terras	IJhorst, Heerenweg 18a.	Fam. Muller
Zoogdieren:			
15-05-2015	Eekhoorn (jong)	Punthorst, Sterkensweg	Berend Witte Gerrit Jan Timmer
22-05-2015	Jonge ree	BWS, vak 35	Berend Witte Gerrit Jan Timmer

Datum	Soort:	Plaats:	Waarnemer(s)
26-05-2015	Vos	BWS, vak 12/20	Harry van Wijk
01-06-2015	Eekhoorn	IJhorst, Heerenweg 42	Greetje Kroonenburg

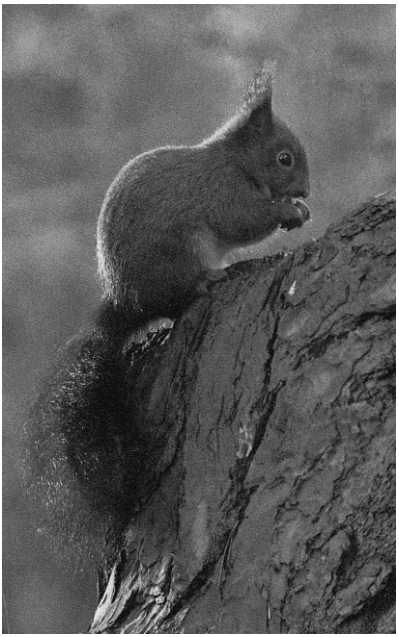

10-06-2015	Eekhoorn	Boswachterij Staphorst, Zoere Grachten	Anton Schuring
07-07-2015	Eekhoorn (2 exempl)	Boswachterij Staphorst, Zoere Grachten	Anton Schuring
11-07-2015	Eekhoorn	Boswachterij Staphorst, Koolhaar	Anton Schuring
10-09-2015	Das (verkeersslachtoffer)	Staphorst, Schapestreek	Jan Hofstede
Reptielen:			
01-06-2015	Adder	Boswachterij Staphorst, Ganzeplas	Harry van Wijk
10-06-2015	Adder	Boswachterij Staphorst, Ganzeplas	Anton Schuring

Datum	Soort:	Plaats:	Waarnemer(s)
24-06-2015	Adder	Boswachterij Staphorst, Vier Bergen	Harry van Wijk
16-07-2015	Adder	Boswachterij Staphorst Ganzeplas	Anton Schuring
Vlinders:			
18-06-2015	Kolibrievlinder	IJhorst, Dennenlaan 3	Jaap Padding, Harry van Wijk Gerrit Jan Timmer
Planten:			
16-04-2015	Ongevlekt Longkruid	De Wijk, Landgoed Dickninge	Plantenwerkgroep

ONGEBRUIKELIJKE VEELWIJVERIJ VAN BONTE VLIEGENVANGERS: TWEE VROUWEN, ÉÉN NEST

Christiaan Both

In ZW-Drenthe heeft 4% van de bonte vliegenvangermannen twee vrouwen. Die vrouwen broeden in verschillende nestkasten, op gemiddeld 180 m uit elkaar. In 2012 werd een bijzonder geval van polygynie vastgesteld, waarbij beide vrouwen samen in dezelfde kast broedden. In deze bijdrage wordt dit geval in detail beschreven. Het nest met eieren van de eerste vrouw werd overgenomen door een tweede vrouw, waarna beide vrouwen eieren legden , deze gezamenlijk bebroedden en samen met de ene man voor de jongen zorgden. Opvallend is dat er in de nabije omgeving twee ongepaarde mannen het hele voorjaar hebben zitten zingen zonder een vrouw te krijgen.

Vogels vertonen grote variatie tussen soorten in paarsystemen. Bij veel soorten heeft een enkele vrouw een enkele man waarmee ze broedt. Er zijn echter ook soorten waarbij vrouwen meerdere partners hebben (zoals bij franjepoten *Phalaropus*) of waarbij mannen meerdere vrouwen hebben (bijvoorbeeld bij kiekendieven *Circus*). Bij soorten die niet strikt monogaam zijn, is er vaak variatie. Sommige fluitermannen *Phyllosocopus sibilatrix* hebben twee vrouwen, terwijl andere mannen juist met een enkele vrouw broeden (zie b.v. Bijlsma 2012). Biologisch is het voor mannetjes vaak voordelig om meerdere vrouwtjes te hebben, want dat levert meer jongen op, terwijl voor vrouwtjes geldt dat meerdere mannetjes voordelig zijn. Voor hen is het juist nadelig om een man te delen met andere vrouwtjes, want zo'n man werkt minder hard voor hun broedsel doordat hij zijn hulp verdeelt tussen de verschillende nesten. Alleen wanneer mannen enorm verschillen in de kwaliteit van territoria of van hun genetische materiaal, kan het voor een

vrouwtje voordelig zijn om met een reeds gepaarde man te paren in plaats van met een andere man waarmee ze monogaam kan broeden. Nick Davies (1992) beschrijft bijzonder fraai hoe dit bij Heggenmussen *Prunella modularis* leidt tot een continue strijd tussen partners, waarbij mannen proberen om meerdere vrouwen te krijgen en vrouwen meerdere mannen.

Bonte vliegenvangermannen hebben regelmatig twee vrouwtjes. Ze krijgen dit voor elkaar door nadat ze gepaard zijn geraakt, vaak enkele honderden meters verderop weer te gaan zingen om een tweede vrouw aan te trekken (Lundberg & Alatalo 1992). Voor deze zogenaamde 'bijvrouwtjes' is dit nadelig, want die krijgen zo'n 20% minder uitgevlogen jongen dan de eerste vrouwtjes, en die jongen hebben ook nog eens een lagere kans om als broedvogel te worden teruggezien (Both 2002). Eén van de verklaringen

waarom bonte vliegenvangervrouwen toch soms kiezen voor een gepaarde man, is dat ze op dat moment niet weten dat hij al gepaard is. Hieronder beschrijf ik een bijzonder geval van polygynie bij bonte vliegenvangers, waarbij de tweede vrouw duidelijk moet hebben geweten dat de door haar gekozen man gepaard was.

De waarnemingen zijn gedaan aan een bonte vliegenvangerpopulatie in ZW-Drenthe (Dwingelderveld en Drents-Friese Wold) die we sinds 2007 intensief bestuderen vanuit de Rijkuniversiteit Groningen (Both *et al.* 2008). We doen

vrijwel dagelijks waarnemingen aan wanneer individuele mannen in het voorjaar terugkomen, bij welke nestkasten ze zitten te zingen, wanneer zij gepaard raken en met welke vrouw. Vervolgens worden de nestkasten minstens eens per week gecontroleerd op inhoud, wat ons in staat stelt om eilegdatum en reproductief succes te meten. Hieronder volgt eerst een chronologische beschrijving van de waarnemingen bij de nestkast waarin het bewuste geval van polygynie plaatsvond, waarna ik dit geval in een breder perspectief zal plaatsen.

Waarnemingen

Bij deze nestkast (nummer 299 in het Dieverzand) kwam de man op 18 april aan. Het was een ongeringde man die veel op een vrouw lijkt. Op 26 april was er een begin van nestbouw, en op 28 april was er al een volledig nest. Op 1 en 2 mei controleerde ik het nest, maar er waren nog geen eieren. Toen ik op 8 mei weer kwam, was er een nieuw nest in aanbouw, blijkbaar boven op het oude nest dat niet meer zichtbaar was. Op 12 mei lagen er drie eieren in het nest, en wat hoogst ongebruikelijk is: drie dagen later (op 15 mei) waren er vijf eieren bijgekomen. Ik noteer dat met een uitroepteken in mijn notitieboek, want zangvogels leggen nooit meer dan één ei op een dag, dus vijf eieren in drie dagen kan niet. Daar moest meer aan de hand zijn, en ik vermoedde op dat moment dat er een tweede vrouw eieren had gelegd als een vorm van intraspecifiek broedparasitisme (Yom-Tov *et al.* 2000). Dit is zeldzaam bij Bonte Vliegenvangers, maar wel eerder beschreven en zelf heb ik ook wel enkele gevallen gezien op de Veluwe.

Het werd pas echt opmerkelijk toen ik op 21 mei twee broedende vrouwen op het nest aantrof (zie foto), waarin nu in totaal 10 eieren lagen. Ze zaten half bovenop elkaar op de eieren. Ik ving beide vrouwen: één is een bekende vogel die in 2010 in hetzelfde gebied als broedvogel is geringd (aankomstdatum 28 april, legdatum 3 mei) en daar ook in 2011

(aankomstdatum 1 mei, legdatum 11 mei) heeft gebroed. De andere vrouw is ongeringd en hoogstwaarschijnlijk vorig jaar geboren. Bij mijn controle op 24 mei broedde alleen de jonge vrouw op 10 eieren, die ze duidelijk niet allemaal kon bedekken. Op 27 mei broedde de oude vrouw op twee jongen die deze dag waren uitgekomen en op acht eieren. De volgende dag was er maar één jong bij gekomen en waren er nog zeven eieren. Op 30 mei broedden beide vrouwen weer, en nu op één ei, twee jongen van drie dagen oud (dus één van die eerste jongen moet zijn gestorven), en vijf jongen van één dag oud. Naast dat ene dode jong ontbrak er dus nog een ei of jong. Op 3 juni waren er twee jongen van zeven dagen oud en vier van vijf dagen. Er moet dus weer een jong dood zijn gegaan, nu van de laatste groep. Op 6 juni ving ik de ouders: beide vrouwen weer, dus die werken allebei voor het broedsel en ook de man. Deze laatste lijkt een tweedejaars vogel (ongeringd), en zoals reeds opgemerkt is het een man die erg op een vrouw lijkt: geen voorhoofdsvlekken, geheel bruine rug en relatief weinig wit op de vleugel. Alle zes jongen groeiden verder goed en waren zelfs tamelijk zwaar op het moment dat ze op uitvliegen stonden. Op 9 juni ving ik de ouders nogmaals om bloed af te nemen, zodat ik mogelijk ouderschap kan bepalen, en beide moeders voerden de jongen.

Reconstructie

Bij het leeghalen van de nestkast na afloop van het broedseizoen bleek dat onder het nest waarin de jongen hebben gezeten, nog het oude nest aanwezig was, met vijf eieren er in. Deze moeten gelegd zijn van 3 tot 7 mei, omdat er op 2 mei nog niets aanwezig was, en op 8 mei nieuw nestmateriaal op het eerste nest lag (tabel 1). Hoogstwaarschijnlijk is dit eerste nest van de oudere vrouw, omdat haar aankomstdatum erg vergelijkbaar is met de vorige jaren (2010: 28 april, 2011: 1 mei, 2012: 26 april), maar helaas heb ik bij dit eerste nest niet kunnen constateren of de vrouw wel of niet geringd was. De tweede vrouw is zeer waarschijnlijk op 7 of 8 mei aangekomen, of paarde op één van die dagen met deze man, want zeker later aankomende vrouwen beginnen vrijwel onmiddellijk na aankomst/paren met het bouwen van een nest. Gezien de aankomstdatum van deze tweede vrouw lijkt het onwaarschijnlijk dat zij al op 10 mei is begonnen met leggen (slechts drie dagen later, terwijl er minstens vier dagen nodig zijn voor het opbouwen van reproductieve organen en het leggen van eieren.

Bij de reconstructie van de eileg door de twee vrouwen ga ik er van uit dat vogels, als ze eenmaal begonnen zijn, elke dag een ei leggen. Er zijn dan twee scenario's die de waarnemingen van drie eieren op 12 mei en acht eieren op 15 mei verklaren. Of een vrouw begon op 10 mei te leggen en legde zes eieren, terwijl de andere vrouw op 14 mei begon en vier eieren legde. Het alternatief is dat de eerste vrouw begon op 11 mei en vier eieren legde, en de

tweede op 12 mei en zes eieren legde. Uit de incubatieduur en de uitkomstdatum van de eieren is niet gemakkelijk een keuze te maken uit deze alternatieven. Op 12 mei vond ik drie eieren die warm waren, dus dat zou kunnen wijzen op een vroege start van incubatie, en dat kan verklaren waarom er drie eieren wat vroeger uitkwamen dan de rest (met een broedduur van 14 dagen kom je dan vrij dicht bij 27 mei). Echter, op 18 mei vond ik de acht eieren koud, wat er mogelijk op wijst dat er toen nog niet echt gebroed werd. Uit de foto's van de eieren lijkt verder wel een beeld te komen dat vier eieren van de ene vrouw zijn en zes eieren van de andere. Een vergelijking met de grootte en kleur van de eieren van het eerste legsel dat overbouwd is, suggereert dat het legsel van zes eieren van deze eerste vrouw is. Ook dat zou dus pleiten voor het eerste scenario .
Het is niet helemaal duidelijk welke jongen van welke vrouw waren, en welke jongen vervolgens verdwenen (dood gingen). De drie jongen van één dag oud aanwezig op 28 mei moeten allemaal bij de eerste vrouw horen. Hiervan is er in ieder geval één gestorven, want op 30 mei waren er maar twee oudere jongen,naast vijf jongen van één dag oud en nog een ei. Toen moet er dus al een tweede jong zijn gestorven, en ik vermoed dat deze ook van het eerste nest komt. Waarschijnlijk gingen de vrouwen door met broeden omdat er nog steeds een flink aantal eieren in het nest lag, ondanks het feit dat er al een aantal jongen was (beide vrouwen broedden op 30 mei op zeven jongen en een ei). Dit kan voor de jongen die al waren uitgekomen slecht nieuws zijn geweest, want daardoor werd er minder gevoerd. Zelfs al kwam de man met prooien, dan zal het met twee vrouwen op het nest waarschijnlijk niet gemakkelijk zijn geweest de jongen te voeren. In totaal verdwenen vier van de tien jongen, en ik vermoed dat dit deels jongen van het eerste broedsel waren, en ook één of twee nakomertjes van de tweede vrouw.

Discussie

Om dit bijzondere geval van polygynie in perspectief te plaatsen, heb ik in onze nestkastgegevens alle gevallen opgezocht waarbij hetzelfde mannetje in twee nestkasten werd gevangen tijdens het voeren van de jongen. Dit zijn zeer waarschijnlijk gevallen van polygynie, hoewel we er een enkele keer zeker van waren dat een buurman de kast binnen ging juist toen we de ouders probeerden te vangen (en die gevallen zijn hier weggelaten, want dan vingen we vervolgens toch de juiste man nog in de nestkast). Opvallend zijn de grote verschillen tussen jaren in de frequentie waarmee we bekende mannen vingen in twee nestkasten: in 2012 minder dan 1%, in 2008 11% (tabel 2). Ook op de Hoge Veluwe vond ik grote verschillen tussen jaren in het aandeel mannen met twee vrouwen (Both 2002). De afstand tussen twee kasten van hetzelfde mannetje was gemiddeld ongeveer 180 m, maar liep in enkele gevallen op tot meer dan 500 m (tabel 2). In twee gevallen legden beide

vrouwen van dezelfde man hun eerste ei op dezelfde dag, maar gemiddeld was er negen dagen verschil tussen beide nesten, en in het uiterste geval zelfs 24 dagen . De man die drie vrouwen in hetzelfde jaar (2008) had mag niet onvermeld blijven. De afstanden tussen de uiterste nestkasten waren voor deze man enorm (530 m), maar desalniettemin lukte het hem om de drie broedsels met redelijk succes groot te brengen.

Het hierboven beschreven geval van polygynie in dezelfde nestkast is dus wel bijzonder, maar past in het reproductieve systeem van Bonte Vliegenvangers, waar 'veelwijverij' vaker voorkomt. Het is wel opmerkelijk wat hier gebeurde, want binnen 100 m vanaf de nestkast waar dit zich afspeelde hebben het hele voorjaar twee andere mannen zitten zingen die geen vrouw aan zich wisten te binden. Je vraagt je af of de hier beschreven man zo aantrekkelijk was, of dat er ergens iets 'fout' is gegaan bij de paarvorming. Een alternatief zou kunnen zijn dat beide vrouwen aan elkaar verwant waren en het een vorm van coöperatief gedrag betrof. Dit kunnen we echter redelijkerwijs uitsluiten, omdat de oude vrouw de voorgaande twee jaren in nestkasten heeft gebroed en haar jongen werden geringd, terwijl de jonge vrouw zeer waarschijnlijk een tweede kalenderjaar vogel was en dus geen eerste of tweedegraads verwant.

In 2013 kwam de oudere vrouw weer terug als broedvogel: zij kwam aan op 23 april en broedde in een nestkast op 2.2 km vanaf de plek van 2012 . De andere twee van dit trio hebben we in 2013 niet teruggezien.

Dankwoord

Rob Bijlsma, Claudia Burger, Janne Ouwehand en veel Groningse studenten hebben een belangrijk deel van het veldwerk gedaan. Rob Bijlsma, Romke Kleefstra en Hans Schekkerman gaven commentaar op een eerdere versie. Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten waren zo gastvrij om hun gebieden open te stellen voor ons onderzoek.

Literatuur

Bijlsma R.G. 2012. Ecologie van Fluiters Phylloscopus sibilatrix in Nederlandse bossen. Drentse Vogels 26: 56-77.
Both C. 2002. Fitness costs of polygyny in female Pied Flycatchers. Ardea 90: 129-138.
Both C., R. G. Bijlsma & H. Schekkerman 2008. Broeden in een warmer wordende wereld: vertrekken of verrekken? Limosa 81: 154-162.
Davies N. B. 1992. Dunnock behaviour and social evolution. Oxford University Press, Oxford.

verf nodig ?

PAINTDISCOUNT.NL

VERF
BEHANG
GLAS

Ma. t/m Do.	8.00 - 20.00
Vrijdag	8.00 - 21.00
Zaterdag	8.00 - 18.00

HUGO DE GROOTSTRAAT 7 - MEPPEL - 0522 241005

Biologisch - dynamisch bedrijf

de Zonnehorst

Tuinderij met Boerderijwinkel • Groente - abonnementen • ECEAT Camping

100% Biologische Landbouw en Voeding.

Net buiten het dorp Nieuwleusen, aan **de Evenboersweg in Punthorst** is het biodynamische groenteteeltbedrijf **de Zonnehorst** gevestigd. Een gevarieerd bedrijf met ook veel natuur, bloemen en bijen.

De **uitgebreide boerderijwinkel** biedt een ruime keus aan biologische producten en wekelijks worden er zo'n 300 groente- en fruittassen samengesteld en uitgeleverd op diverse afhaalpunten.

Openingstijden boerderijwinkel:
Woensdag en vrijdag van 09.00 tot 18.00u
Zaterdag van 09.00 tot 13.00 u

Tevens **webwinkel** met thuisbezorging.

Over en rond de tuinderij kan ieder die dat leuk vindt het **1 ½ km lange Zonnehorstpad** wandelen om een mooie indruk te krijgen van het totaal.
Meer informatie en aanmelding abonnementen: www.zonnehorst.nl

Kom eens aan!

Inleverdata kopij:

5 november.

NIEUWE LEDEN GEVRAAGD!!!

Vanaf 19 jaar is de jaarlijkse contributie 10 euro.
U ontvangt 4x per jaar het verenigingsblad 'De Scharrelaar'.

- Jeugdlid van 8 t/m 18 jaar tegen een jaarlijkse contributie van 10 euro. Hij/zij ontvangt 4x per jaar het verenigingsblad 'De Scharrelaar'.
  En 1x per jaar de Nieuwsbrief met de activiteiten van de jeugdnatuurwacht 'Weer of geen weer'. Hij/zij mag mee met de jaarlijkse Nestkastcontrole.

  Een jeugdlid van 15 t/m 18 jaar mag tevens naar keuze meedoen met de activiteiten van een van de werkgroepen van de Natuurbeschermings-vereniging.

- Is er in het gezin reeds een lid of jeugdlid tegen een jaarlijkse contributie van 10 euro dan kan elk volgende kind jeugdlid worden voor 3 euro per jaar. Hij/zij ontvangt dan niet 'De Scharrelaar'.

Als hij/zij 19 jaar wordt, gaat het jeugdlid automatisch over naar lid à 10 euro per jaar.

Opgever ……..

Nieuw lid/jeugdlid/geschenklid ……..……

Straat en huisnr …….

PC en Woonplaats ……

Geboortedatum ……

Datum ……

Handtekening ……..

Ouder/voogd ……..

Dit formulier graag zenden of mailen naar:
Ledenadministratie Natuurbeschermingsvereniging "IJhorst-Staphorst e.o."
p/a M.G. Kroonenburg-Kolk
Heerenweg 42, 7955 PE IJhorst
E-mail: G.kroonenburg@natuurbeschermingsvereniging.nl

Lundberg, A. & R. V. Alatalo 1992. The Pied Flycatcher. T. & A.D. Poyser, London.
Yom-Tov Y., J. Wright & C. Both 2000. Intraspecific nest parasitism and nest guarding in the Pied Flycatcher *Ficedula hypoleuca*. Ibis 142: 331-332.
Christaan Both, Dierecologiegroep, Centrum voor Ecologische en Evolutionaire Studies, Rijksuniversiteit Groningen. Postbus 11103, 9700 CC Groningen. C.Both@rug.nl

Unusual polygyny in Pied Flycatcher Ficedula hypoleuca: two females in one nest

Pied flycatchers are known to be polygynous, with males having two females breeding in separate nest boxes. In our study population in SW-Drenthe (NL) 4% of males exhibits the normal pattern of polyterritorial polygyny (table 2), but in 2012 I found an unusual case with two females sharing the same nest box and successfully raising a shared brood. A reconstruction shows that the first female started laying in this nest box at May 3, but a new nest was built on top when five eggs had been laid. This female resumed laying three days later, and the second female started again four days later, six days after her arrival (Table 1). In total ten eggs were laid, which hatched highly asynchronous. Probably as a result, four chicks died, but the remaining six were fed by all three parents and fledged in good condition.

Tabel 1. Meest waarschijnlijke legdata van de twee bonte vliegenvangervrouwen in dezelfde nestkast. Cijfers= einummers, N=bouw van het nieuwe nest, A= vermoedelijke aankomst van de tweede vrouw. *Reconstruction of laying sequence of two Pied Flycatcher females in the same nest box. Digits=egg numbers, N=construction of second nest on top of first, A=probable arrival of second female.*

meidatum – *May date*	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
vrouw 1 – *female 1*	.	1	2	3	4	5	N	.	1	2	3	4	5	6	.	.
vrouw 2 – *female 2*	.	.	.	.	.	.	A	.	.	.	.	.	1	2	3	4

Tabel 2: Overzicht van het aandeel polygyne bonte vliegenvangermannen per jaar in ZW-Drenthe, de afstand tussen beide kasten van dezelfde man en het verschil in legdatum. Waarnemingen zijn gebaseerd op alleen de nestkasten waar we mannen tijdens de jongenfase konden vangen. Daardoor is de schatting van het percentage polygyne mannen waarschijnlijk te laag, omdat

mannen vaak minder en soms helemaal niet voeren bij hun tweede nestkast. *Proportion of polygynous male Pied Flycatchers, the distance between nest boxes attended by the same males, and the difference between first egg dates in these boxes, by year. Observations are based only on boxes where males were caught during the nestling period. As males often feed less or not at all at their secondary nest, this may have biased the frequency of polygyny downward.*

jaar *year*	N mannen *N males*	% polygyn *% polygynous*	afstand tussen nesten (m) distance between nests (m)		verschil legdatum (d) difference in lying date (d)	
			gem. *mean*	SD	gem. *mean*	SD
2007	145	7.59	190.7	138.3	8.9	4.4
2008	208	11.06	203.0	153.0	8.9	4.5
2009	239	3.35	174.1	102.6	10.4	3.4
2010	266	2.63	122.9	108.5	12.0	7.4
2011	276	1.45	135.3	81.9	9.3	3.5
2012	271	0.74	140.0	-	13.0	-
totaal *total*	1405	3.91	179.7	131.5	9.6	4.6

HEIDE OPSCHONEN 19 SEPTEMBER 2015

Het is triest en regenachtig weer, waardoor de organisatie denkt dat de opkomst om te komen helpen minimaal zal zijn, temeer ook omdat de aankondiging niet in de “Staphorster” heeft gestaan.
Naast een groep vaste vrijwilligers komen er ondanks het slechte weer toch veel mensen helpen. Niet alleen kinderen worden gebracht, maar ook ouders blijven om de handen uit de mouwen te steken. Er worden 17 kinderen en 18 volwassenen geteld om de klus te klaren.

Vanaf het verzamelpunt lopen we met het gereedschap naar de locatie op de heide langs de vijverweg /noordelijke parkeerplaats. Na een korte instructie gaat iedereen enthousiast aan de slag. Er staat zoveel opslag dat je direct resultaat ziet. Wat wordt de hei weer mooi!
Jaap zorgt voor het drinken en koek, waar sommigen zich geen tijd voor gunnen. Na een korte pauze gaan de eersten weer gemotiveerd aan het werk. Over het algemeen hebben we toch prima weer. Er wordt veel werk verzet zodat er een heel groot heideterrein er nu weer prachtig bij ligt. Na afloop wordt gesmuld van de snert met lekkere broodjes, die zoals elk jaar weer wordt verzorgd door de fam. Vos.

Iedereen hartelijk dank voor hulp en inzet.
Evert.

OVERZICHT VAN TERUGGEMELDE GERINGDE VOGELS UIT DE REGIO

RINGGEGEVENS							
Ringnr.	Ring-datum	R	Soort	Gsl.	Leeftijd	Plaats	Referentie
3675238	5-06-12	1	Steenuil	O	Nestjong, niet vliegvlug	Nieuwleusen, Westerveen 50	
5456122	13-05-14	1	Kerkuil	O	Nestjong, niet vliegvlug	Haakswold 47, Meppel	nvt
5489281	23-05-14	P	Kerkuil	O	Nestjong, niet vliegvlug	Laag-Zuthem, Lierderholthuis-weg 71	Jan van Dijk
AN 66616	23-05-08	5	Pimpel	O	Nestjong, niet vliegvlug	IJhorst, De Iekmulder Nk.126 - 0056	Paul Siepel
AS 50560	25-05-11	2	Bonvli	O	Nestjong, niet vliegvlug	BWS, vak 03 Nk. 001 - 0040	Jan Tromp
AS 55081	27-05-10	5	Zwarte mees	O	Nestjong, niet vliegvlug	BWS, vak 48 Nk. 008 - 1398	Jan Com-pagner
AS 55094	27-05-10	5	Bonvli	O	Nestjong, niet vliegvlug	BWS, vak 51 NK 106 - 1264	Paul Siepel
AS 55240	31-05-10	5	Bonvli	O	Nestjong, niet vliegvlug	BWS, vak 60 Nk 009 - 0525	Padding / Van Wijk
AS 55469	01-06-10	5	Bonvli	O	Nestjong, niet vliegvlug	BWS, vak 60 NK 020 - 0858	Fam. Van Lubek
AT 58385	29-05-12	2	Bonvli	O	Nestjong, niet vliegvlug	BWS, vak 56 Nk. 011 - 0348	Henk Dunnink
AT 58887	06-06-12	2	Bonvli	O	Nestjong, niet vliegvlug	BWS, vak 46 Nk. 018 - 1067	Roelof Talen
AT 61035	22-05-10	P	Bonvli	O	Nestjong, niet vliegvlug	Dwingeloo, Lheebroek 30	Chr. Both
AV 78196	11-05-12	5	Zwarte mees	O	Nestjong, niet vliegvlug	BWS, vak 21 Nk. 010 - 0216	Evert Rolleman
AV 78203	11-05-12	5	Zwarte mees	O	Nestjong, niet vliegvlug	BWS, vak 32 Nk. 008 - 1378	Jan Com-pagner

Leeswijzer

R = Ringer M = Melder

Code R en M

1	H. Bloemhof
2	J. Dunnink
3	J. Mussche
4	J. Huls
5	H. van Wijk
6	L. Blaauw
7	H. Luten
P	publiek

Gsl is geslacht

O	Onbekend
M	Man
V	Vrouw

MELDGEGEVENS					INFORMATIE			
Meld-datum	M	Gsl.	Leeftijd/ Conditie	Plaats	Referentie	Afst. in km.	Gra-den	Tijd in dgn
17-04-15	P	O	Dood < 1 week In nk aangetroffen	Nieuwleusen, Petersweg 1B	Jan Pot	0	225	1045
14-02-15	P	O	Dood, alleen ring gevonden.	Wesuwe Siedling Duitsland	W. Oostingh	64	83	275
20-01-15	P	O	Dood. Onbekend hoe lang	Nieuwleusen, Meentjesweg 8	Arnold Lassche	13	16	241
24-08-15	P	O	Dood. Onbekend hoe lang	IJhorst, Bakkerslaan 16	Jan Polman	0	261	2649
10-05-15	P	M	> 1 kj. Levend los door ringer.	Arriën, Doevelsteeg 1	L. Oudejans	17	128	1446
19-06-14	2	M	> 1 kj Levend los door ringer	BWS, vak 46 Nk 018 - 1006	Roelof Talen	2	329	1484
18-05-12	P	V	> 2 kj. Levend los door ringer	Wateren, De Stoevert	Chr. Both	30	5	722
03-06-12	P	M	> 2 kj. Levend los door ringer	Dwingeloo, Koelevaartsveen	Chr. Both	23	23	734
27-05-12	P	M	> 2 kj. Levend los door ringer	Echten, Pesserweg 4A	Chr. Both	12	36	727
13-05-14	P	V	> 1 kj. Levend los door ringer.	Echten, Pesserweg 4A	Chr. Both	12	47	713
07-05-14	5	V	> 2 kj. Levend los door ringer	BWS, vak 34 Nk. 022- 0960	Witte / Timmer	-	186	700
6-05-12	5	V	> 1 kj. Levend los door ringer.	BWS, vak 30 NK 117 - 1211	Gerrit Jan Timmer	26	206	714
8-05-14	2	M	> 2 kj. Levend los door ringer	BWS, vak 03 Nk. 001 - 0016	Jan Tromp	0	225	727
20-06-14	2	M	> 2 kj. Levend los door ringer	BWS, vak 47 Nk. 015 - 0294	Henk Huls	0	40	770

RINGGEGEVENS							
Ringnr.	Ring-datum	R	Soort	Gsl.	Leeftijd	Plaats	Referentie
AX 17386	31-05-13	2	Bonvli	O	Nestjong, niet vliegvlug	BWS, vak 56 Nk. 023 - 1481	Jouk Mussche
AX 17404	29-05-13	2	Zwarte mees	O	Nestjong, niet vliegvlug	BWS, vak 46 Nk. 018 - 1050	Ingrid de Mos
AX 17407	29-05-13	2	Zwarte mees	O	Nestjong, niet vliegvlug	BWS, vak 46 Nk. 018- 1050	Ingrid de Mos
AX 17428	30-05-13	2	Zwarte mees	O	Nestjong, niet vliegvlug	BWS, vak 07 Nk. 021 1108	Klaas Koobs
AX 17437	30-05-13	2	Zwarte mees	O	Nestjong, niet vliegvlug	BWS, vak 47 Nk.015 - 0290	Henk Huls
AX 17442	30-05-13	2	Zwarte mees	O	Nestjong, niet vliegvlug	BWS, vak 47 Nk.015 - 0290	Henk Huls
BB 04013	4-06-13	2	Zwarte mees	V	> 2 kj. Levend los door ringer	BWS, vak 08 Nk 002 - 0085	Roel Akkerman
BB 04100	4-06-13	2	Bonvli	O	Nestjong, niet vliegvlug	BWS, vak 10 Nk, 003 - 0110	Mark Meulman
BB 04634	4-07-13	2	Zwarte mees	O	Nestjong, niet vliegvlug	BWS, vak 27 Nk. 012 - 0411	Klaas Hoeve
BB 05224	27-05-14	2	Bonvli	O	Nestjong, niet vliegvlug	BWS, vak 52 NK 012 - 0405	Klaas Hoeve
BB 05385	31-05-14	2	Bonvli	O	Nestjong, niet vliegvlug	BWS, vak 44 NK 017- 0926	Saskia Gerrits
BB 05621	19-06-14	2	Zwarte mees	O	Nestjong, niet vliegvlug	BWS, vak 09 Nk 002 - 0080	Roel Akkerman
BB 07289	10-06-13	5	Bonvli	O	Nestjong, niet vliegvlug	BWS, vak 49 Nk. 009 - 0517	Padding / Van Wijk
BB 07369	10-06-13	5	Zwarte mees	O	Nestjong, niet vliegvlug	BWS, vak 21 Nk. 007 - 0163	Egbert Tuin
BB 07378	10-06-13	5	Zwarte mees	O	Nestjong, niet vliegvlug	BWS, vak 21 Nk 007 - 0163	Egbert Tuin
BB 07499	17-06-13	5	Zwarte mees	O	Nestjong, niet vliegvlug	BWS, vak 49 Nk. 009 - 0516	Padding / Van Wijk
BB 07522	17-06-13	5	Zwarte mees	O	Nestjong, niet vliegvlug	BWS, vak 60 Nk. 009 - 0521	Padding / Van Wijk
BB 07522	17-06-13	5	Zwarte mees	O	Nestjong, niet vliegvlug	BWS, vak 60 NK. 009 - 0521	Padding / Van Wijk
BB 07687	7-11-13	5	Pimpel	V	1 kj. Levend los door ringer	IJhorst, Dennenlaan 3	Harry van Wijk
BB 08070	21-05-14	5	Bonvli	O	Nestjong, niet vliegvlug	IJhorst, Bomertswijk NK 133- 0025	Harry van Wijk

MELDGEGEVENS					INFORMATIE			
Meld-datum	M	Gsl.	Leeftijd/ Conditie	Plaats	Referentie	Afst. in km.	Gra-den	Tijd in dgn
28-04-15	P	V	> 1 kj. Levend los door ringer.	Olst, Diepenveen-seweg 8	W.G. Gerritse	39	193	697
15-05-14	5	M	2 kj. Levend los door ringer	BWS, vak 31 Nk. 009 - 0558	Padding / Van Wijk	-	254	351
7-05-14	5	M	2 kj. Levend los door ringer	BWS, vak 34 Nk. 022- 0958	Witte / Timmer	1	149	343
14-05-14	5	M	2 kj. Levend los door ringer	BWS, vak 28 Nk. 106 - 1253	Paul Siepel	1	87	349
10-06-14	5	V	2 kj. Levend los door ringer	BWS, vak 21 Nk. 007 - 0162	Egbert Tuin	2	162	376
28-04-14	5	M	2 kj. Levend los door ringer	BWS, vak 59 Nk. 006 - 1306	Thijs Tuin	1	150	333
15-05-14	5	V	> 2 kj. Levend los door ringer	BWS, vak 50 Nk. 009 - 0573	Padding / Van Wijk	1	29	345
14-05-14	5	V	2 kj. Levend los door ringer	BWS, vak 60 Nk. 009 - 0501	Padding / Van Wijk	1	24	344
14-05-14	5	V	2 kj. Levend los door ringer	BWS, vak 49 Nk. 009 - 0517	Padding / Van Wijk	-	85	314
30-04-15	P	M	2e kj. Levend los door ringer	Dwingeloo, Het Noordenveld	Chr. Both	22	24	338
2-05-15	P	O	Dood, raam-slachtoffer	Holten, Landuwer-weg 14.	Natuur Diarama Holterberg	39	167	337
20-03-15	2	M	2e kj. Levend los door ringer	Bosw. Staphorst, vak 10 (mistnet)	Jan Dunnik	0	0	0
27-05-14	2	V	> 1 kj. Levend los door ringer.	BWS, vak 25 Nk. 005 - 0811	Jan Vos	2	275	351
14-05-14	2	V	> 1 kj. Levend los door ringer.	BWS, vak 25 Nk. 005 - 0818	Jan Vos	2	298	338
19-06-14	2	V	> 1 kj. Levend los door ringer.	BWS, vak 26 Nk. 005 - 0807	Jan Vos	2	298	374
19-06-14	2	M	> 1 kj. Levend los door ringer.	BWS, vak 26 Nk. 005 - 0807	Jan Vos	2	274	367
01-05-14	2	V	2 kj. Levend los door ringer	BWS, vak 53 NK 021 - 1169	Klaas Koobs	1	267	318
14-06-14	2	V	2 kj. Levend los door ringer	BWS, vak 53 NK 021 - 1168	Klaas Koobs	2	275	363
09-03-15	5	V	2e kj. Levend los door ringer	IJhorst, Dennenlaan 3. In klepkooi	Harry van Wijk	0	0	0
01-05-15	P	O	† > 1 week. Oorzaak onbekend	Garderen, Dorpsstraat 5-7	Martijn Franken	62	220	346

RINGGEGEVENS							
Ringnr.	Ring-datum	R	Soort	Gsl.	Leeftijd	Plaats	Referentie
BE 06218	28-05-15	5	Bonvli	O	Nestjong, niet vliegvlug	Ijjhorst, Carstenb.-Zuid Nk.024 - 0021	Paul Siepel
K 925239	31-03-11	5	Merel	M	2 kj. Levend los door ringer	IJhorst, Dennenlaan 3	Harry van Wijk
V 455028	21-05-10	3	Koolmees	O	Nestjong, niet vliegvlug	BWS, vak 56 Nk. 023 - 1411	Jacob Mussche
V 455401	3-06-13	5	Boomklever	M	Nestjong, niet vliegvlug	BWS, vak 60 Nk. 020 - 0886	Fam. Van Lubek
V 514141	07-12-13	2	Vink	V	1 kj. Levend los door ringer	BWS, vak 59 Nabij Schotswg 12	Jan Dunnink
V 543299	11-05-12	5	Boomklever	M	Nestjong, niet vliegvlug	IJhorst, Carstenbos Zuid. Nk.024 - 0034	Paul Siepel

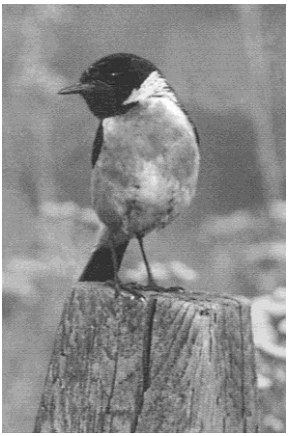

MELDGEGEVENS					INFORMATIE			
Meld-datum	M	Gsl.	Leeftijd/ Conditie	Plaats	Referentie	Afst. in km.	Gra-den	Tijd in dgn
30-06-15	P	O	Binnen gevlogen in serre.	IJhorst, Heuvellaan 2	Fam. Van Lubek	1	16	33
19-08-15	P	O	Dood. Onbekend hoe lang	IJhorst, Bakkerslaan 16	Jan Polman	0	250	1602
19-02-14	5	V	> 2 kj. Levend los door ringer	IJhorst, Dennenlaan 3. In klepkooi	nvt	1	94	1371
15-05-14	2	M	2 kj. Levend los door ringer	BWS, vak 54 Nk. 012 - 0436	Klaas Hoeve	3	335	346
10-12-14	5	O	dood, ring gevonden in braakbal	BWS, vak 22 Zwarte Dennen	Harry van Wijk	1	197	65
01-03-14	5	M	> 1 kj. Levend los door ringer.	IJhorst, Dennenlaan 3. In klepkooi	nvt	2	12	660

VRIJWILLIGERSREIS 2015

Op zaterdag 5 sept. hadden we weer onze jaarlijkse vrijwilligersreis. We zijn ‘s morgens om 9 uur met 23 personen per auto vertrokken van het marktterrein. Het weer leek niet al te best, om 8 uur hadden we nog een fikse bui. Bij vertrek was het nagenoeg droog met veel bewolking. De bestemming lag dit jaar richting Ommen nl. Het Junner Koeland bij Arrien. Daar werden we om 10 uur verwacht. Bij aankomst was er eerst koffie met krentenbrood. Daarna vertrokken we voor een wandeling door het Junner Koeland langs de Vecht onder leiding van Nico Arkes boswachter van Staatsbosbeheer.

Het Junner Koeland.
Het Junner Koeland is een gebied van 100 ha. aan de Overijsselse Vecht ten oosten van Ommen. Een gebied met arme zanderige grond dat begraasd wordt door koeien van boeren uit de omgeving. Een ander deel wordt begraasd door IJslandse pony’s. Het gebied bestaat uit grote delen schraal grasland en rivierduintjes, begroeid met vliegdennen, eiken en plekken met sleedoorn .Er komen zeldzame planten voor zoals het Zwolse Anjertje en Tijm. Dat groeit vaak op de heuveltjes van de weide mier. Doordat de mieren kalk naar boven halen is het geschikt voor deze anjer soort. Het Junner Koeland is omsloten door een oude rivierarm van de Vecht. Van oudsher was dit gebied in gebruik door de boeren uit Junne, die er onder leiding van een herder hun koeien lieten grazen wat nu dus weer gebeurd door inscharing.

Verspreid over het gebied liggen tientallen grafheuvels.
We beginnen onze wandeling door een open landschap, heide , vliegdennen en veel jeneverbesstruiken. We passeren een afrastering en komen in een weidegebied begraasd door koeien, ondertussen zien en horen we een viertal

raven boven de bosrand. We vervolgen onze weg langs een meanderend nieuw uitgegraven watertje richting de Vecht. Daar zien sommigen een IJsvogel over vliegen. We gaan door een bosachtig gebied langs een oude Vechtarm weer verder waar een aantal mensen een vos langs zien komen, even verderop wordt nog weer een ijsvogel gezien. Een ander ruiger gebied waar we door heen gaan wordt begraasd door de IJslandse paarden. Het laatste gedeelte van de route voert ons door een prachtig glooiend terrein met heide en veel jeneverbesstruiken een grafheuvel en een uitgebreide dassenburcht. Een wandeling met veel tekst en uitleg van de boswachter. Teruggekomen bij de auto's is het tijd voor een lunchpakket. Daarna gaan we terug naar Arrien voor een bezoek aan een boerderij waar brandrode runderen als zoogkoeien worden gehouden, de Vechtdal hoeve. We worden verwelkomt met koffie en koek. Daarna wordt de groep in tweeën gesplitst. Het eerste gedeelte blijft hier en het tweede gaat met de auto naar Ommen. De eerste groep gaat nu met de huifkar achter de oude trekker met de boerin aan het stuur naar de weiden aan de Vecht om de koeien op te zoeken. Onderweg stopt de boerin geregeld om tekst en uitleg te geven over haar vee. Dit doet ze met veel kennis van zaken. We eindigen onze rit aan de Vecht waar de andere groep al aangekomen is varend vanuit Ommen
met twee sloepen. Deze eerste groep gaat nu per sloep naar Ommen en vervolgens met de auto terug naar de Vechtdalboerderij. De tweede groep gaat met de huifkar door de weilanden ook naar de boerderij. Om vijf uur doen we ons tegoed aan een koud en warm buffet met vlees van brandrode

runderen, een streekprodukt. Na afloop rijden we weer terug naar Staphorst. We kunnen terug kijken op een geslaagde dag.

Jan Huls

ONDERZOEK BOSUIL BRAAKBALLEN

Op verzoek van de Zoogdiervereniging hebben we meegedaan aan een onderzoek voor Bosuilbraakballen.
We hebben acht bruikbare ballen opgestuurd uit twee nestkasten, vijf en drie ballen.
We hebben deze uitslag terug gekregen:
Van de vijf braakballen doormiddel van schedelresten:

1 rosse woelmuis
1 veldmuis
4 bosmuis
1 amfibie

Van de drie braakballen :

2 rosse woelmuis
4 bosmuis
1 vogels
1 kevers

Jan Huls

VREEMDE VOGELNAMEN

Alle vogels in Nederland hebben hun officiële Nederlandse en wetenschappelijke naam. Veel leuker is het te weten hoe vogels door het hele land genoemd worden.
Deze lijst van vogelnamen komt uit de verzameling van ons lid wijlen Freek Bult. Met toestemming van zijn vrouw Henny wordt deze nu in verschillende afleveringen in de Scharrelaar afgedrukt, waarvoor onze hartelijke dank.

De redactie

Nederlandse naam		**maar heet ook**
Nachtzwaluw		Dagslaper Dwaaske Geitenmelker Melkzuiger Nachtratel Paduil Ratelaar Schapenmelker Vliegende krodde Vliegende pad
Gierzwaluw		Dondezwaluw Haker Onweerstieter Scheer Steenkrijter Steenzwaluw
Hop		Drekhaan Hûppe Poeperd Schijt Stinkhaan Strondhaan Vlaszaaier